

NEDERLANDSE ASSOCIATIE VOOR PODIUMKUNSTEN

Ministerie van OCW
T.a.v. de minister, mevrouw I.K. van Engelshoven
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag

Kenmerk: 18-001
Onderwerp: input NAPK voor toekomstig en lopend cultuurbeleid

Amsterdam, 10 januari 2018

Geachte minister Van Engelshoven,

Graag geven wij u, in vervolg op onze eerdere reactie op het regeerakkoord, een aantal zaken mee die voor de toekomst van de professionele podiumkunsten van groot belang zijn en die u wellicht kunt gebruiken in het verder aanscherpen van uw visie op het toekomstige cultuurbeleid. Het betreft de inrichting van een volgende culturele infrastructuur, internationaal cultuurbeleid, een inclusieve sector en enkele acute zaken die in delen van onze sector spelen. Met betrekking tot het vraagstuk van de arbeidsmarktsituatie kijken wij uit naar uw beleidsbrief en actieplan specifiek gekoppeld aan dit onderwerp.

Inrichting culturele infrastructuur

Voor de podiumkunstensector zijn de sectoranalyses van de Raad voor Cultuur en de verkenning *Cultuur voor stad, land en regio* cruciaal, omdat ze ingrijpende gevolgen kunnen hebben voor de inrichting en het functioneren van onze sector. Omdat de meeste sectoranalyses nog niet zijn gepubliceerd, willen we in dit stadium de kansen en bedreigingen die we zien in de verkenning met u delen.¹

De belangrijkste positieve consequenties die we uit de verkenning halen zijn:

- de filosofie van waaruit de Raad deze exercitie heeft gedaan: de regio's en steden in een eerder stadium betrekken bij de beleidsvorming op landelijk niveau, meer commitment bewerkstelligen;
- de aanbeveling van de Raad voor Cultuur aan de minister om de vier doelstellingen die hij heeft geformuleerd wettelijk vast te leggen;
- de voorgestelde looptijd van zes jaar voor een beleidscyclus (de grootste organisaties pleiten voor een looptijd van acht jaar);
- meer aandacht en erkenning van het belang van kwalitatief hoogwaardig aanbod voor en in de regio. Ook kleine(re) gemeentes worden aangespoord om een visie op cultuurbeleid te ontwikkelen;
- het voorstel om de BIS open te stellen voor meer pluriformiteit in genres.

---

¹ De NAPK heeft om de eerste gedachten en ideeën ten aanzien van de Verkenning te peilen een ledenbijeenkomst georganiseerd op 8 december jl.

NEDERLANDSE ASSOCIATIE VOOR PODIUMKUNSTEN

De verkenning laat veel ruimte voor speculatie over hoe zaken in de praktijk zouden moeten uitwerken. Dit brengt met zich mee dat er gunstige, maar ook zeer onwenselijke scenario's uit voort kunnen vloeien. Wij delen hier onze grootste zorgen met u.

- Zoals reeds eerder gesteld: de sector is pertinent tegen een decentralisatie van bevoegdheden en/of middelen van het Rijk naar de regio's. Het Rijk moet de regie houden over het nationaal cultuurbeleid. Zeker voor de professionele podiumkunsten is een landelijke en internationale scope van vitaal belang. Mét een stevige lokale en regionale inbedding, waarvoor de betreffende overheden verantwoordelijkheid nemen. Maar zij moeten niet leidend worden.
- Lokaal en regionaal cultuurbeleid wordt vaak primair instrumenteel ingestoken, dienend aan andere belangen binnen het lokale en regionale bestuur. De brief die VNG en IPO u op 6 december jl. stuurden maakt dit scherp zichtbaar.² Een inhoudelijke visie op kunst en een bredere scope op cultuurbeleid ontbreken. Voor artistieke ontwikkeling en een hoogwaardig functionerende sector is werken in een nationale en internationale context cruciaal. Zonder (inter)nationale uitwisseling bouw je niet aan een artistiek klimaat, of aan een open en diverse samenleving.
- De Raad filosofeert over een 'inhoudelijke en beleidsrijke dialoog' tussen het Rijk en stedelijke regio's. Dat klinkt in theorie mooi maar onze zorg is dat het in de praktijk neer zal komen op een krachtmeting tussen bestuurslagen met elk eigen, verschillende belangen en daardoor met een heel groot risico op een bestuurlijke impasse.
- In de praktijk kunnen complexe financieringsconstructies met meerdere overheden tot onwenselijke en onwerkbare situaties leiden.³
- De Raad stelt voor om het Fonds Podiumkunsten nog meer dan nu al het geval is voor innovatie en vernieuwing in het bestel verantwoordelijk te maken en alleen nog project- en programmasubsidies te laten verstrekken, voor maximaal drie jaar. Voor professioneel werkende podiumkunstorganisaties is een looptijd van drie jaar onwerkbaar. De beroepspraktijk wordt gekenmerkt door lange, meerjarige productielijnen (met zalen, met festivals, met nationale en internationale co-producenten, met het onderwijs etc.). Bovendien is innovatie niet het exclusieve domein van de nieuwe garde; ook in de BIS en bij de huidige meerjarig gefinancierde producenten bij het FPK wordt doorlopend geïnnoveerd.
- Waar blijft het op (inter)nationaal (top)niveau opererende middenveld van de podiumkunstensector in de gedachtegang die de Raad maakt? Als het Fonds er niet meer voor hen is, gaan al deze instellingen dan de BIS in? Of ziet de Raad deze nationaal en internationaal opererende professionele gezelschappen en ensembles in de RIS? Dat wordt niet duidelijk. In deze verkenning is nog geen borging voor dit deel van het podiumkunstenveld georganiseerd.

---

² *Bouwstenen voor cultuurbeleid vanaf 2021*, VNG en IPO d.d. 6 december 2017

³ Als voorbeeld noemen we hier de casus die in het Kamerdebat van 13 november jl. reeds de revue passeerde: de philharmoniezuidnederland die momenteel een subsidierelatie heeft met vijf overheden waarvan er één gaande de rit besluit een forse bezuiniging door te voeren.

NEDERLANDSE ASSOCIATIE VOOR PODIUMKUNSTEN

Wat wij u en alle betrokken partners in de beleidsontwikkeling graag willen meegeven:

1. Als u echt *bottom-up* wilt werken aan beleidsontwikkeling, begin dan bij het veld: wat zijn de kernkwaliteiten en wat zijn de ambities van culturele instellingen in hun specifieke context? Die kunnen lokaal, regionaal, landelijk én voor een aanzienlijk deel van het veld ook internationaal gericht zijn, maar waar het zwaartepunt ligt en hoe dat wordt ingevuld verschilt per producent en per *Umfeld*. Maak in het cultuurbeleid serieus werk van maatwerk.
2. Heb vertrouwen in de kwaliteit van het werkveld, het hoeft niet allemaal vooraf dichtgeregeld te worden. Het zijn gecertificeerde, professionele cultuurorganisaties.
3. Vervolg het denkproces ten aanzien van de RIS als zijnde *aanvullend* op een sterke Rijksinfrastructuur, niet als vervanging van een deel ervan. Forceer geen bestuurlijke institutionalisering.
4. Borg de kwalitatief hoogwaardige, (inter)nationaal opererende kleinere en middelgrote organisaties binnen de podiumkunstensector behoorlijk in een volgend bestel.
5. Zorg ervoor dat de belangrijkste subsidiërende partij leidend is als contractpartner, en dat verschillende contractpartners geen tegengesteld beleid van één en dezelfde instelling vragen.

Internationalisering

U gaf in het Kamerdebat van 13 november jl. reeds aan dat internationalisering een belangrijk speerpunt in uw beleid zal worden. Dat stemt ons positief en hoopvol, omdat we weten dat er veel te winnen is bij een goed doordacht en stevig internationaal cultuurbeleid. De Nederlandse podiumkunsten staan internationaal zeer hoog aangeschreven; dat geldt zowel voor theater, muziektheater, jeugdpodiumkunsten, dans als de muziekensemblecultuur. Voor de podiumkunsten is internationalisering van levensbelang, maar dat betekent niet dat alle instellingen aan internationalisering moeten doen. Er is echter wel een impuls nodig om het veld goed te faciliteren in het vormgeven, bestendigen en uitbouwen van de internationale uitwisseling. Een aantal constatering⁴:

- Voor de podiumkunsten zijn op internationaal niveau drie dingen van belang:
  - de eigen producties tonen op artistiek belangrijke podia en festivals in het buitenland;
  - internationale samenwerking (coproducties, kennisuitwisseling, research);
  - buitenlandse makers, choreografen, regisseurs, solisten, componisten etc. naar Nederland halen om het artistieke klimaat hier te verrijken en verder te ontwikkelen.

---

⁴ De NAPK heeft op 12 december jl. een ledenbijeenkomst georganiseerd over dit onderwerp om te inventariseren waar leden staan en wat er nodig is om verder te kunnen ontwikkelen. Binnenkort volgt een meer inhoudelijke notitie waarin ontwikkelingen, knelpunten en behoeften nader zijn uitgewerkt.

NEDERLANDSE ASSOCIATIE VOOR PODIUMKUNSTEN

- Het is moeilijk om op instellingsniveau beleid te ontwikkelen in internationaal perspectief, omdat er hoe dan ook investeringen mee zijn gemoeid (reizen, gastprogrammeurs uitnodigen etc.). Binnen de zeer krappe budgetten van de meeste instellingen is dit niet te financieren, en de researchfase wordt niet door de fondsen ondersteund. Instellingen die van oudsher een stevig internationaal netwerk hebben, lopen tegen veranderde regelgeving voor subsidie bij het Fonds Podiumkunsten aan waardoor ze hun buitenlandse activiteiten niet meer kunnen financieren. Veel instellingen, en specifiek de jeugdpodiumkunsten in de BIS, ervaren hierdoor een acuut probleem.
- De ondersteunende infrastructuur op het gebied van internationalisering is nu niet goed geregeld. Er is veel versnippering, expertise verdwijnt, de taken van de verschillende organisaties zijn diffuus (centrale regie ontbreekt) en de regelgeving zou flexibeler en meer op maatwerk gericht moeten zijn.
- Goed op internationaal niveau kunnen opereren vraagt om langetermijn inzet voor organisaties die internationaal beleid voeren en/of ambities op dat vlak hebben. Daarnaast is er ad hoc behoefte aan ondersteuning voor jonge makers en om in te kunnen springen op actuele ontwikkelingen.

De uitgangspunten die in het *Beleidskader internationaal cultuurbeleid 2017-2020*⁵ zijn geschetst komen in grote lijn overeen met de behoeften vanuit het veld. Wij vragen u om bij de uitwerking hiervan het veld actief te betrekken, en om in het advies dat de Raad voor Cultuur komend jaar uitbrengt over de ondersteuningsstructuur in de cultuursector, erop toe te zien dat DutchCulture daadwerkelijk de centrale regierol kan gaan vervullen die deze organisatie toebedacht is, ook op het gebied van internationale promotie. Daarnaast vraagt een versterking van het internationaal cultuurbeleid ook om een financiële vertaalslag van de ambities.

Een inclusieve sector

Ook diversiteit is een speerpunt in uw beleid, en met reden. Kunst en cultuur zijn bij uitstek in staat om mensen te verbinden, de blik te verruimen, begrip voor andere wereldbeelden te kweken. Maar dan is het wel zaak dat de verschillende bevolkingsgroepen in ons land zich aangesproken voelen en zich kunnen en willen verbinden met kunst en cultuur. In de podiumkunstensector wordt daar hard aan gewerkt. De inspanningen richten zich op de vier P's van de Code Culturele Diversiteit: het bereiken van publiek, de samenstelling van personeel en bestuur, het brengen van andere verhalen en voor het aangaan van partnerschappen.

Het is een onderwerp dat bij velen een gevoelige snaar raakt, en waarbij op een seminar dat we hierover organiseerden werd geconstateerd dat we elkaar moeten toestaan om fouten te maken, daarvan te leren en dan vooral door te gaan met uitproberen en verder werken aan inclusiviteit.⁶

---

⁵ Beleidsnota verstuurd aan de Tweede Kamer d.d. 4 mei 2016

⁶ NAPK seminar diversiteit d.d. 14 september 2017

NEDERLANDSE ASSOCIATIE VOOR PODIUMKUNSTEN

Daarnaast is het net als met internationalisering: een inclusieve podiumkunstenpraktijk is voor de sector van levensbelang, maar dat betekent niet dat alle instellingen op dezelfde wijze álle bevolkingsgroepen zouden moeten bereiken. Sommige instellingen maken artistiek werk dat een heel specifieke groep mensen aanspreekt en dat van grote waarde is voor de pluriformiteit van het aanbod of de ontwikkeling van een genre.

Cultuureducatie en jeugdpodiumkunsten spelen in de basis een belangrijke rol die verder versterkt kan worden; binnen de context van het onderwijs komt elk kind in aanraking met cultuur, ongeacht zijn of haar achtergrond.

Acute knelpunten podiumkunstensector

Voor de korte termijn zijn er, naast de arbeidsmarktsituatie, twee deelsectoren die dusdanig hebben ingeleverd in de periode van bezuinigingen dat ze verder op achterstand zijn geraakt. Dit brengt hen ernstig in de problemen. Het betreft de muziekensembles die zijn gefinancierd via het Fonds Podiumkunsten en de jeugdpodiumkunstorganisaties in de BIS en bij het Fonds. Beide deelsectoren sturen separaat nog een inhoudelijk onderbouwde toelichting op wat er aan de hand is en wat er nodig is voor hen om goed te kunnen blijven functioneren in de huidige cultuurnotaperiode. Hieronder volgt een beknopte samenvatting.

Muziekensembles

Voor de muziekensembles geldt ten principale dat ze hun musici beter willen honoreren, maar hier geen financiële ruimte voor hebben. De organisaties zijn al tot het noodzakelijk minimum teruggebracht (ook in de backoffice wordt ingeteerd op menselijk kapitaal) en het eigen inkomstenpercentage ligt al uitzonderlijk hoog (gemiddeld tussen de 50-70%). Er is een structureel tekort onder de middelgrote ensembles in de meerjarenregeling van het FPK van € 2,4 miljoen; de achterstand ten opzichte van de gangbare cao's orkesten en toneel & dans is gemiddeld 40%.⁷

De stimuleringsregeling die het Fonds Podiumkunsten nu heeft ontwikkeld en waar eenmalig € 600.000 voor beschikbaar is gesteld, biedt een kleine impuls maar kan nooit dit gat dichten. Dat geldt ook voor eigen inspanningen van de organisaties om de achterstand in te lopen. We doen een beroep op u om deze voor de pluriformiteit in het bestel essentiële en internationaal zeer gewaardeerde muziekorganisaties te helpen met aanvullend budget om hun musici behoorlijk te kunnen honoreren en hun basis te verstevigen.

Jeugdpodiumkunsten

De jeugdproducenten werken als professionele werkgevers met dezelfde cao als de overige theater- en dansgezelschappen. Echter, zowel de entreprijzen voor jeugdvoorstellingen en concerten als de subsidiebedragen voor de jeugdproducenten zijn fors lager dan voor het overige aanbod. Hierdoor worden de jeugdgezelschappen langzaam maar zeker uitgehold. Op het gebied van educatie, talentontwikkeling en internationalisering constateren de jeugdpodiumkunsten

---

⁷ Eerder onderzoek (2015) van Cubiss in opdracht van NAPK leverde dit beeld op. Een recente berekening volgt binnenkort.

NEDERLANDSE ASSOCIATIE VOOR PODIUMKUNSTEN

stagnatie in de ontwikkeling en is er grote behoefte aan extra financiële ondersteuning: € 1,5 miljoen voor de jeugdpodiumkunstensector als geheel (BIS en fonds).

Tot slot

We realiseren ons dat we veel input geven en ook wel wat vragen; er is echter ook veel in beweging en de podiumkunstensector staat op sommige flanken nog niet stevig. Wij willen u zo goed mogelijk inzicht geven in de werkprijktijk van de professionele podiumkunsten die werken met publieke middelen. U wacht een omvangrijke en spannende taak om opnieuw te kijken naar hoe het Nederlandse cultuurbestel optimaal ingericht kan worden. We hopen dat u uw visie op het huidige en toekomstige cultuurbeleid met onze input verder kunt aanscherpen en kijken met veel belangstelling uit naar uw visiebrief.

Met vriendelijke groet,

Yolande Melsert,
directeur NAPK

Een afschrift van deze brief wordt verstuurd aan de Raad voor Cultuur, het Fonds Podiumkunsten en de cultuurwoordvoerders in de Tweede Kamer.